

Poznań, 10.11.2023 r.

Prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Studiów Edukacyjnych

RECENZJA
rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Jagiełło
pt.: „Psychospołeczne uwarunkowania kompetencji przywódczych
podoficerów Sił Powietrznych”
napisanej pod kierunkiem naukowym
prof. dr hab. Ryszarda Bery
i promotora pomocniczego dr Katarzyny Nowosad
na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

O przywództwie można mówić jako o zjawisku jednostkowym i społecznym. W tym sensie fenomen przywództwa pozostaje w ścisłym związku z wartościami uznawanymi w społeczeństwie, jest obecny w kulturze organizacyjnej i drogą transmisji zostaje zlokalizowany w świadomości społecznej, co nie pozostaje bez znaczenia dla ukierunkowania przywódczej aktywności ludzkiej. Współczesne studium aktualizowania zarządzania dla przywództwa nakazuje uwzględniać wielokontekstowe zmiany w globalizującym się świecie, które stawiają przed podmiotem nowe wymagania. Umiejscawiając rozważania nad możliwym i odpowiadającym zakresowi twierdzeń pogrupowaniem sposobów rozumienia przywództwa należy odwoływać się nie tylko do wiedzy teoretycznej o tym fenomenie, ale również do

„codziennego” jego wymiaru - do sfery praktycznej, odwołującej się do biograficznych kontekstów i rozwoju postaw (czy choćby zachowań) przywódczych w biegu życia pomiotu.

Dla pełniejszego rozpoznania problemu możliwych „relacji człowieka ze światem” konieczne jest ich ujmowanie z różnych perspektyw i w różnych sferach funkcjonowania psychospołecznego. Jedną z nich przedstawia w recenzowanej dysertacji doktorskiej mgr Agnieszka Jagiełło. Badanie złożoności i uwarunkowań kompetencji przywódczych jest badaniem zarówno zmian jednostek, jak i zmian w społeczeństwie oraz stanowi asumpt do niekonwencjonalnego namysłu nad – co szczególnie zainteresowało Doktorantkę - kompetencjami przywódczymi podoficerów Sił Powietrznych.

Problematyka podjęta w pracy jest istotna zarówno z perspektywy teoretycznego oglądu społeczno-kulturowych determinantów przywództwa, przemian w obszarze zasad dowodzenia w Siłach Zbrojnych, jak i jakości realizacji celów i zadań profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wskazujących na doskonalenie kompetencji przywódczych jako jednego z priorytetów.

Ponadto idea przewodnia pracy budzi wielowątkowe refleksje wychodzące poza jej główny obszar problemowy. Naukowo-badawcze rozstrzygnięcia Doktorantki niewątpliwie inspirują do niekonwencjonalnego namysłu nad jakością krystalizowania się tożsamości podoficerów Sił Powietrznych. Co więcej, wyraźnie zaznaczyć należy, iż podjęta przez mgr Agnieszkę Jagiełło problematyka korpusu podoficerskiego, czyli przywódców bezpośrednich, realnie współdziałających w zespołach zadaniowych, została ujęta w perspektywie nowej koncepcji rozwoju i

funkcjonowania korpusu podoficerskiego. Chcę tym samym podkreślić, iż Doktorantka dołączyła do grupy badaczy przekonanych o społecznym znaczeniu teorii i koncepcji przywództwa oraz świadomych ważności diagnozy omawianej domeny dla projektowania rozwiązań systemowych dla rozwoju kompetencji przywódczych podoficerów Sił Powietrznych.

Dysertacja doktorska ukazuje własny pomysł mgr Agnieszki Jagiełło na holistyczne ujęcie problemu zawartego w temacie. Domenę przywództwa ujmuje jako integralną część, a właściwie trzon dobrze funkcjonującej współcześnie armii. Mgr Agnieszka Jagiełło interesuje poznawczo określenie poziomu kompetencji przywódczych, a także ocena potrzeb szkoleniowych, weryfikacja proponowanego modelu kompetencyjnego oraz podjęcie próby opracowania narzędzia badawczego adekwatnego do potrzeb żołnierzy zawodowych. Doktorantka rozpoznaje interesujący fragment rzeczywistości w oparciu o bogatą literaturę przedmiotu oraz dane empiryczne pozyskane w trakcie badań własnych.

Doktorantka przedmiotem swoich dociekań teoretycznych i analiz empirycznych uczyniła rozpoznanie poziomu kompetencji przywódczych podoficerów Sił Powietrznych, rozpatrując je w wybranych aspektach psychospołecznych uwarunkowań, takich jak: cechy osobowości, cenione wartości życiowe, preferowany styl rozwiązywania konfliktów, poziom samooceny.

Doktorantka postawiła sobie cztery cele szczegółowe (szkoda, że w podrozdziale 1 rozdz. 5 zatytułowanym: „Przedmiot i cel badawczy” nie przywołuje celu głównego, który został zarysowany we wstępie), a mianowicie: 1. Analiza poziomu kompetencji przywódczych podoficerów Sił Powietrznych w obszarach: skuteczność osobista,

skuteczność zespołowa, efektywność zawodowa, tożsamość społeczna i organizacyjna; 2. Charakterystyka wybranych psychospołecznych uwarunkowań kompetencji przywódczych podoficerów Sił Powietrznych; 3. Określenie zależności między poziomem kompetencji przywódczych podoficerów Sił Powietrznych a wybranymi psychospołecznymi uwarunkowaniami funkcjonowania zawodowego; 4. Ukazanie implikacji praktycznych pozwalających na poprawę jakości wykonywania zadań dowódczych przez podoficerów Sił Powietrznych z perspektywy profilu kompetencyjnego.

Idea przewodnia pracy, jej interdyscyplinarne podstawy teoretyczne, jakość konstruowanych narracji osadzonych w ramach ośmiu rozdziałów, poprzedzonych wstępem i domkniętym podsumowaniem, mają charakter przemyślanego zamysłu teoretyczno-diagnostycznego. Pracę wieńczy obszerna bibliografia, wykaz rysunków, tabel, wykresów oraz aneks. Struktura całości pracy jest poprawna czyli: logiczna, uporządkowana, uzasadniona tytułem dysertacji i ujawnia konsekwentne prowadzenie wywodu w logice: od ogółu do szczegółu.

Lektura głównego nurtu podjętych rozważań na temat przywództwa wojskowego, relacji między kompetencjami przywódczymi a menadżerskimi i ich roli w dowodzeniu wojskowym oraz obrona rama teoriopoznawcza pozwalają na supozycję zamysłu badawczego. Z kolei ramy badawczych zamierzeń pozwoliły Doktorantce na uchwycenie nie tylko strukturalnego wymiaru przedmiotu badań, jaki stanowi poziom kompetencji przywódczych podoficerów Sił Powietrznych, ale również wymiaru procesualnego i funkcjonalnego.

Podstawy teoretyczne prezentowane w pierwszej części pracy zasadzają się na świadomości i uznaniu przez mgr Agnieszkę Jagiełło wielości wątków określających kształt domeny przywództwa, przywództwa wojskowego, rolę podoficerów Wojska Polskiego jako dowódców i przywódców, psychospołeczne uwarunkowania kompetencji przywódczych oraz system szkoleń przygotowujący ich do pełnionej roli zawodowej, a także profil kompetencyjny jako narzędzie do diagnozy kompetencji i model kompetencji przywódczych w Wojsku Polskim. Zachęcam Doktorantkę do poznawczego kontynuowania tegoż wątku, bacząc na fakt, że my nie kontaktujemy się z rzeczywistością w sposób bezpośredni, a przez formy symboliczne. Konstrukty „form symbolicznych” warto zachować w sferze uwagi i badawczego zainteresowania, szczególnie w kontekście badań nad (prze) i (do)wodzeniem w Wojsku Polskim.

Próbie rekonstrukcji przez Doktorantkę roli przywódcy i sylwetki podoficera Wojska Polskiego towarzyszy odwołanie się do uwarunkowań pozycji i roli przywódcy podoficerów Sił Powietrznych. Dla mgr Agnieszki Jagiełło rozważania nad tym co denotuje i konotuje konstrukty „psychospołeczne uwarunkowania kompetencji przywódczych” ma w zgoła fundamentalne znaczenie. Co więcej, w dalszej narracji w świetle postawionego problemu głównego (Czy istnieje, a jeśli tak, to jaki ma charakter, zależność między poziomem kompetencji przywódczych a wybranymi psychospołecznymi uwarunkowaniami funkcjonowania zawodowego podoficerów Sił Powietrznych?) podjętych badań przy wykorzystaniu metody sondażu diagnostycznego, techniki ankiety i narzędzia, jakim był kwestionariusz ankiety – nabierała jeszcze większego znaczenia.

Rozwiązywania Konfliktów Klimanna, Skali Samooceny SES Rosenberga) to bardzo ambitne zamierzenie, które ukazało orientację mgr Agnieszki Jagiełło w wielowarstwowej strukturze analitycznej kluczowego dla jakości pracy zagadnienia i możliwościach jego empirycznego uchwycenia.

Rozpoznanie czynników psychospołecznych warunkujących poziom kompetencji badanych podoficerów Sił Powietrznych, cech badanych na podstawie tzw. Wielkiej Piątki, ale również stylów rozwiązywania konfliktów respondentów w różnych sytuacjach życiowych, to frapujący poznawczo fragment pracy, bowiem to właśnie „przywództwo”, odnosi się do efektów własnej, szeroko rozumianej aktywności podejmowanej przez podmiot – oficerów Sił Powietrznych - przebiegającej w kontekście zdarzeń zewnętrznych - w „kulturze rzeczywistości modyfikacji zasad dowodzenia w Siłach Zbrojnych” po 2014 roku, w której respondenci uczestniczą, przy braku ignorancji dla zdarzeń w ich świecie wewnętrznym – dla tego co podmiot (oficer Sił Powietrznych) przeżywa, a więc dla „dialogu z ludzkim doświadczeniem”. W tym kontekście nie jest zaskoczeniem diagnostyczno-eksploracyjny charakter dociekań badawczych, pozwalający na uchwycenie trajektorii życia zawodowego podoficerów Sił Powietrznych, których wspólnym urzeczywistnionym doświadczeniem stało się „bycie w roli przywódcy”.

Lektura wynikowej części dysertacji pozwala mi na stwierdzenie, iż jest to logiczny i uporządkowany dyskurs naukowy nasycony wielowątkową analizą teoretyczną badanego zagadnienia. Badania empiryczne o charakterze ilościowym pozwoliły na rozpoznanie poziomu kompetencji przywódczych podoficerów Sił Powietrznych oraz dociekań na temat różnorodnych kontekstów

funkcjonowania przywódczego podoficerów. Dyskursywny charakter podjętej narracji pozwala uznać zarysowane przez Doktorantkę rozstrzygnięcia, a mianowicie, że wysoki poziom kompetencji przywódczych istotnie koreluje z ekstrawersją, sumiennością, harmonią psychofizyczną oraz relacjami społecznymi w zakresie preferowanych wartości oraz wysokim poziomem samooceny. Pozytywnie zatem oceniam zdolności analityczne i interpretacyjne Doktorantki.

***

Reasumując należy podkreślić, iż recenzowana dysertacja doktorska Pani mgr Agnieszki Jagiełło spełnia warunki określone w art.187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późniejszymi zmianami). Praca doktorska, podejmująca ciekawy poznawczo i poszerzający pole badawcze pedagogiki problem, ukazuje szerokie spektrum osobliwości omawianego zagadnienia oraz ujawnia wielowarstwowość podjętych problemów i zakres prowadzonych narracji, co upoważnia mnie do wniosku o dopuszczenie mgr Agnieszki Jagiełło do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Richardson', is written in a cursive style.